ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Tomáše Foltase a Lenky Krupičkové v právní věci žalobkyň: **a) Z. A., b) nezl. D. A.**, zastoupeny Mgr. Robertem Tschöplem, advokátem se sídlem Pod Křížkem 428/4, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2021, č. j. 62 Az 33/2020-30,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2021, č. j. 62 Az 33/2020-30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 21. 5. 2020, č. j. OAM-278/ZA-ZA11-P10-2019, rozhodl o neudělení mezinárodní ochrany žalobkyním podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o azylu“).

II.

[2] Žalobkyně napadly rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ostravě (dále též „krajský soud“), který ji shora uvedeným rozsudkem zamítl (dále též „napadený rozsudek“). Předně žalobkyně namítaly, že žalovaný dostatečně nezjistil skutkový stav věci a že jsou splněny podmínky pro udělení některé z forem ochrany.

[3] Dále namítaly, že nelze dospět k závěru, že žalobkyně a) nemohla pociťovat problémy svého manžela ani újmu, kterou trpěl, neboť podle odst. 36 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. 12. 2011 (kvalifikační směrnice) platí, že rodinní příslušníci jsou již z důvodu svého příbuzenského vztahu k uprchlíkovi

zpravidla vystaveni pronásledování takovým způsobem, který by mohl být důvodem pro přiznávání postavení uprchlíka. Žalovaný se tak nijak nevypořádal se skutečností příslušnosti k rodině, která je terčem pronásledování. Z toho důvodu řešení přijaté žalovaným není v souladu s veřejným zájmem a rozhodnutí neodpovídá okolnostem daného případu. Podle žalobkyň tyto splňují také podmínky pro udělení doplňkové ochrany, jelikož v případě návratu do země původu jim hrozí nebezpečí vážné újmy. Poukázaly přitom na to, že žalovaný nezohlednil věk nezletilé žalobkyně b).

[4] Krajský soud s poukazem na obecnost žalobních tvrzení uvedl, že žalovaný zjistil skutkový stav v potřebném rozsahu a obstaral si dostatek informací potřebných k vydání rozhodnutí. Shromážděné informace ohledně politické (i bezpečnostní) situace a stavu dodržování lidských práv v Kazachstánu soud považuje za zcela dostatečné a přiměřeně aktuální k datu vydání žalobou napadeného rozhodnutí. Žalovaný se také dostatečně vypořádal s rodinnou situací a současně si pro posouzení žádosti žalobkyň obstaral relevantní podklady (mj. se na straně 8 napadeného rozhodnutí zabýval otázkou smíšených ujgursko-kazašských manželství, kdy zjistil, že nejsou známy případy zvláštního zacházení či diskriminace takových osob, což koresponduje s výpovědí žalobkyň). Z podkladů zjistil, že v případě návratu do země původu nehrozí žalobkyním vážná újma, neboť tyto samy nebyly terčem pronásledování a odvozují důvody pro udělení mezinárodní ochrany od problémů, kterým čelil manžel žalobkyně a) a otec žalobkyně b), u něhož nebyla shledána existence pronásledování ani jiné hrozící újmy. Krajský soud nesouhlasil ani s námitkou, že žalovaný nepřihlédl k věku nezletilé, neboť z napadeného rozhodnutí je zřejmé, že žalovaný posuzoval žádosti žalobkyň jako matky a nezletilé dcery s přihlédnutím ke všem okolnostem, které vyšly v řízení najevo, a neshledal, že by se v jejich případě jednalo např. o existenci okolností hodných zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu, či že by s ohledem na zjištěné skutečnosti hrozila obava vážné újmy žalobců ve smyslu § 14a zákona o azylu. Uzavřel, že žalobkyněmi uváděné skutečnosti nelze podřadit pod žádný z důvodů poskytnutí mezinárodní ochrany a s ohledem na zjištěný skutkový stav ani pro udělení mezinárodní ochrany formou doplňkové ochrany.

III.

[5] Žalobkyně (dále též „stěžovatelky“) napadly rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Podle stěžovatelek je rozsudek krajského soudu nezákonný a vadný, neboť krajský soud nesprávně posoudil otázku zacházení s osobami ujgurské národnosti v Kazachstánu a stejně tak otázku přezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí.

[6] Předně namítají, že krajský soud nesprávně aproboval závěry žalovaného stran dostatečného posouzení rodinné situace, neboť toto posouzení bylo provedeno příliš úzce a nezohledňuje skutečnou situaci v zemi původu. Z dostupných zdrojů vyplývá, že Ujgurové jsou v Kazachstánu stereotypně vnímání jako „separatisté nebo teroristé“ a ujgurské organizace mají obtíže se získáváním registrace. Z důvodů úzkých politických vazeb mezi Čínou a Kazachstánem pak vzrůstá obava z dalšího omezování práv ujgurské menšiny v Kazachstánu. To dokládá i násilný incident z února 2020. Incidenty zahrnující násilí vůči etnickým menšinám nejsou přitom v Kazachstánu výjimečným jevem, což

odpovídá i zprávám akcentovaným stěžovatelkami. Pokud tedy žalovaný vycházel pouze z informací o smíšených ujgursko-kazašských manželstvích, je zřejmé, že se jednalo o posouzení povrchní, které komplexně nehodnotilo situaci etnických menšin v Kazachstánu. To má význam především vůči stěžovatelce b), která je sama ujgurské národnosti, ve vztahu k udělení doplňkové ochrany. V případě návratu do země původu totiž hrozí, že by stěžovatelky mohly být vystaveny ponižujícímu zacházení nebo násilí, a to jak ze strany státních orgánů, tak ze strany soukromých osob. Krajský soud proto zatížil napadený rozsudek vadou, pokud se ztotožnil s posouzením provedeným žalovaným, které vycházelo z nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Současně poukázaly na zásadu non-refoulement, vyjádřenou v čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků (publ. pod č. 208/1993 Sb.), s ohledem na niž je třeba trvat na tom, aby se žalovaný zabýval situací v zemi původu a konkrétně své rozhodnutí odůvodnil. Na tuto povinnost přitom nelze rezignovat pouze z toho důvodu, že stěžovatelky samy konkrétní informace o zemi původu, které by svědčily o tamní nepříznivé situaci, neuváděly. V posuzovaném případě však žalovaný tímto způsobem nepostupoval, jelikož se situací ujgurské menšiny v Kazachstánu řádným způsobem nezabýval. Krajský soud proto pochybil, pokud takto zjištěný skutkový stav akceptoval. Stěžovatelky s ohledem na výše uvedené navrhly, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a spolu s ním zrušil i rozhodnutí žalovaného, a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

IV.

[7] Žalovaný podal ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém se ztotožnil s posouzením provedeným krajským soudem a odkázal na správní spis, vydané rozhodnutí a na vyjádření k žalobě. Odkázal také na rozsáhlé odůvodnění rozhodnutí týkajícího se manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelky b), který rovněž podal kasační stížnost vedenou u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Azs 308/2021. Současně uvedl, že správní orgán vycházel z dostatečně zjištěného skutkového stavu věci, který svým rozsahem odpovídá předpokladům nezbytným pro vydání rozhodnutí. Navrhl kasační stížnost odmítnout po nepřijatelnost, popř. zamítnout pro její nedůvodnost.

V.

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Kasační stížnost je přípustná.

[9] Nejvyšší správní soud předně zkoumal podmínky přijatelnosti kasační stížnosti. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s., s účinností od 1. 4. 2021, platí, že za podmínky, kdy před krajským soudem rozhodoval o věci specializovaný samosoudce, a tato kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, je Nejvyšší správní soud oprávněn kasační stížnost odmítnout jako nepřijatelnou (změna na základě novely soudního řádu správního zákonem č. 77/2021 Sb.).

[10] V dané věci krajský soud rozhodl po nabytí účinnosti uvedené novely s. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne

5. 8. 2021, č. j. 10 Azs 196/2021-30, ze dne 14. 7. 2021, č. j. 10 Azs 184/2021-36, ze dne 15. 7. 2021, č. j. 9 Azs 110/2021-30, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31, ze dne 24. 9. 2021, č. j. 10 Azs 225/2021-34). Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že v dané věci rozhodoval samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.). Podstatný přesah zájmů stěžovatele pak Nejvyšší správní soud vymezil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS a v navazující judikatuře (srov. např. rozhodnutí ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28, ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne 15. 7. 2021, č. j. 9 Azs 110/2021-30, ze dne 23. 7. 2021, č. j. 4 As 156/2021-50, ze dne 13. 8. 2021, č. j. 10 As 222/2021-39, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31, ze dne 1. 9. 2021, č. j. 1 As 148/2021-44, ze dne 7. 10. 2021, č. j. 6 Azs 242/2021-21 atp.). Z uvedené judikatury vyplývá, že kasační stížnost Nejvyšší správní soud přijme k meritornímu přezkumu v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to *i)* z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo překonání judikatury, nebo *ii)* v případě zásadního právního pochybení krajského soudu (srov. též Kühn, Z. In: KÜHN, Z., KOCOUREK, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, k § 104a, především body 6 a 11). Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přijatelnou. Připustil proto kasační stížnost k věcnému projednání.

[11] Kasační stížnost je důvodná.

[12] Nejvyšší správní soud předesílá, že stěžovatelky podaly žádost o udělení mezinárodní ochrany, která úzce souvisí s žádostí manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelky b), pana S. A. Je to právě tento žadatel, který je potenciálním nositelem azylově relevantních obav.

[13] Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, je-li a) *pronásledován za uplatňování politických práv a svobod*, nebo b) *má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.*

[14] Podle § 13 odst. 1 zákona o azylu se *rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude v jeho případě zjištěn důvod pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12.*

[15] Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se *doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.* Podle odst. 2 písm. b) se za *vážnou újmu* podle tohoto zákona považuje „*mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu*“.

[16] V důvodové zprávě k § 13 zákona o azylu se uvádí, že toto ustanovení vytváří předpoklady pro zajištění principu jednoty rodiny v souladu se zásadou, že rodina má právo na ochranu jako celek a osud rodiny by měl být shodný, neboť je-li pronásledován jeden její člen, je touto skutečností postižena celá rodina.

[17] Nejvyšší správní soud vycházel z toho, že rozsudek krajského soudu ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 5. 2020, č. j. OAM-279/ZA-ZA11-P10-2019, jímž nebyla udělena mezinárodní ochrana manželovi stěžovatelky a) a otci stěžovatelky b), byl zrušen rozsudkem zdejšího soudu ze dne 12. 1. 2023, č. j. 7 Azs 308/2021-62. Podle názoru Nejvyššího správního soudu krajský soud většinu tamní žalobní argumentace vypořádal pouze povrchně (s odůvodněním použitelným na jakýkoliv podobný případ). Krajský soud v uvedené věci uvedl, že se ztotožňuje s posouzením provedeným žalovaným, aniž by však konkrétně reagoval na uplatněnou argumentaci a zdůvodnil, proč neshledává žalobní námitky důvodnými. Takové odůvodnění nelze považovat za dostačující (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2010, č. j. 1 Afs 69/2010-127, podle něhož nelze připustit obecné převzetí závěrů žalovaného bez vypořádání konkrétní žalobní argumentace). Jakkoliv se soud může ztotožnit se závěry žalovaného správního orgánu, musí jeho rozsudek obsahovat odpovědi na veškeré námitky uplatněné v žalobě. Podle závazného právního názoru soudu obsaženého ve zrušujícím rozsudku má krajský soud v dalším řízení v kontextu žalobních bodů znovu důkladně posoudit otázku případného pronásledování žadatele.

[18] V nyní projednávané věci trpí rozsudek krajského soudu obdobnými nedostatky. Žádost manžela stěžovatelky a) a otce stěžovatelky b) o mezinárodní ochranu a jeho azylový příběh je v úzké spojitosti s žádostí jeho rodinných příslušníků. Stěžovatelky *de facto* neprezentují vlastní azylový příběh, ale tvrzené problémy v zemi původu odvíjí od problémů otce rodiny a jeho pronásledování v Kazachstánu. Popisované incidenty (v případě, že se jejich uskutečnění ukáže přiměřeně pravděpodobným) se však případně dotýkají i jich, neboť vedou společný rodinný život, a jejich případ tak nelze od žádosti otce rodiny mechanicky oddělit. Naopak je třeba obě žádosti posuzovat ve vzájemném kontextu. Postavení stěžovatelek je v rozhodující míře závislé na vyhodnocení situace manžela resp. otce. Z žalobou napadeného rozhodnutí, rozsudku krajského soudu i vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti je patrné, že důvodem pro neudělení mezinárodní ochrany stěžovatelkám byl právě neúspěch azylového příběhu otce rodiny. Za této situace nemůže rozsudek krajského soudu dosud samostatně obstát (srov. např. přiměřeně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2021, č. j. 7 Azs 436/2019-32).

[19] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že se krajský soud dosud důkladně nezabýval veškerou žalobní argumentací stěžovatelek. Ty v žalobě neuplatnily pouze obecné námitky, jak tvrdí krajský soud v odstavci 14 napadeného rozsudku. Stěžovatelky v žalobě uvedly, jakým problémům byl manžel stěžovatelky a) a otec stěžovatelky b) v domovské zemi vystaven a jaké konkrétní obavy mají z návratu do domovské země. V tomto ohledu akcentovaly zejména své dosavadní zkušenosti s jednáním obyvatel Kazachstánu, jakož i státních orgánů vůči osobě otce rodiny, což prohlubuje jejich obavy, že mohou být tomuto jednání taktéž vystaveny. Stěžovatelka a) poukázala na to, že s manželem žije mnoho let a jedná se o jejího životního partnera, přičemž český právní řád

definuje osoby blízké jako osoby v poměru rodinném nebo obdobném, přičemž újmu, kterou by utrpěla jedna z nich, by druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Dovozovala, že nezákonné útoky na jejího manžela, výhružky a psychický nátlak je jednáním, které naplňuje znaky § 4 zákona o azylu. Upozorňovala i na to, že si správní orgán neobstaral relevantní zprávy o neposkytování ochrany ujgurskému obyvatelstvu v Kazachstánu (mezi které patří jak stěžovatelka b), tak i její otec) ze strany státních složek. Poukazovala i na konkrétní zprávy o situaci v zemi původu a na konkrétní hrozby plynoucí z návratu. Od toho dovozovala nutnost udělení azylu, popř. doplňkové ochrany, a to oběma stěžovatelkám.

[20] Krajský soud však většinu argumentace vypořádal pouze obecně. Uvedl, že se ztotožňuje s posouzením provedeným žalovaným, přičemž poukázal na azylový případ otce rodiny, aniž by však konkrétněji reagoval na vznesenou argumentaci a zdůvodnil, proč neshledává žalobní námitky důvodnými. Uzavřel, že vzhledem k tomu, že stěžovatelky v průběhu řízení netvrdily žádné relevantní skutečnosti, které by mohly vést k závěru o naplnění podmínek pro poskytnutí jakékoliv formy mezinárodní ochrany, bylo nutné dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je správné a zákonné. Ani tato reakce na žalobní námitky stran rodinné situace a věku nezletilé nemůže tuto vadu zhojit a takové odůvodnění nelze považovat za dostačující.

[21] Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 5 Azs 36/2008-119, musí žadatel o azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu kumulativně splnit následující kritéria: (1) musí se nacházet mimo zemi svého původu (tato podmínka není explicitně v zákoně o azylu stanovena, neboť se presumuje z povahy věci); (2) musí mít odůvodněný strach; (3) jemu hrozící újma musí dosahovat intenzity pronásledování; (4) ochrana v zemi původu selhala; (5) musí být pronásledován z azylově relevantních důvodů; a (6) nesmí se na něj vztahovat vylučující klauzule (viz § 15 zákona o azylu). Na rozdíl od azylu, pro který je nutné zkoumat, zda žadatelům hrozí *pronásledování* ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, v případě doplňkové ochrany se zkoumá hrozba nebezpečí v intenzitě *vážné újmy*. Základním rozdílem doplňkové ochrany a azylu je absence příčinné souvislosti mezi vážnou újmou podle § 14a odst. 2 zákona o azylu a důvody taxativně uvedenými v § 12 zákona o azylu. *Doplňková ochrana* proto počítá s dostatečně intenzivní újmou i z důvodů jiných než jsou ty, na jejichž základě lze udělit azyl.

[22] Krajský soud proto následně znovu posoudí, zda správní orgán postupoval při vydávání rozhodnutí ve věcech mezinárodní ochrany v souladu s relevantní právní úpravou. Výsledkem jeho posouzení bude soudní rozhodnutí, které důsledně vypořádá veškerou žalobní argumentaci tak, aby bylo zřejmé, jak na jednotlivé námitky krajský soud nahlíží a proč jim přisvědčil, nebo naopak nepřisvědčil.

[23] Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, ve kterém je vázán výše uvedenými právními názory (§ 110 odst. 1 a 4 s. ř. s.). Krajský soud tedy v dalším řízení důkladně vypořádá uplatněnou žalobní argumentaci. Nejvyšší správní soud ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s. bez jednání.

[24] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. ledna 2023

David Hipšr
předseda senátu